

RECENZIIJA

Jacek Chakaj, Janusy Drob, Historia. III klasa, podręcznik dla gimnazjum; Warszawa: PWN „Nowa era“, 175 p.

Recenzentai: dr. Maciej Fic, prof. dr. hab. Teresa Kulak, dr. hab. Anna Ciegiela

Šis gimnazijos III klasei skirtas vadovėlis atitinka naująją programinę bazę ir Lenkijos nacionalinio švietimo ministerijos (MEN) leistas naudoti mokymo įstaigose remiantis trijų šios ministerijos paskirtų ekspertų nuomone. Jame pristatoma, iš esmės, Europos istorijos, siejant su ja Lenkijos istorija, samprata. Jis apima laikotarpį nuo Napoleono epochos iki Pirmojo pasaulinio karo pabaigos, t.y. iki jo rezultatų, Lenkijos tautinės valstybės susikūrimo. Vadovėlis puikiai parengtas ir metodine, ir dalykine prasme. Aiškinimas vyksta ne tik su teksto pagalba, bet ir plačiai panaudojant iliustracijas, žemėlapius, schemas, lenteles, ikonografinę medžiagą, nevengiant multiplikacinio piešinio. Geras teorinių ir praktinių-faktografinių dalykų santykis. Išaiškintos pagrindinės sąvokos, specialiose rubrikose išskirta įsiminimui reikalinga medžiaga, aiškiai, logiškai suformuluoti klausimai. Papildoma informacija pateikiama, siekiant dar labiau motyvuoti moksleivį savarankiškai domėtis tema. Naudojami šaltiniai išplečia teksto aiškinimą, jį pagilina.

Pažymėtina, kad autoriai „nesisavina“ Vilniaus, Istorinės Lietuvos (nebando tai pristatyti kaip integralios Lenkijos istorijos dalies), tačiau korektiškai apie tai kalba kaip apie buvusios Abiejų Tautų Respublikos žemių istorijos tęsinį. Pavyzdžiui, p. 48-50 ir tekste, ir iliustracijose bei žemėlapiuose nušviečiama Napoleono laikų Europa, Lenkijos istorija čia pristatoma per Varšuvos kunigaikštystės pristatymą. Pažymėtina, kad ir tekste, ir žemėlapiuose (p. 49, 54) jos teritorija įvykiai labai tiksliai siejami tik su Lenkija. Tai pasakytina apie Vienos Kongreso laikus, to meto Lenkijos situacijos pristatymą bei lenkų žemių padėtį po šio kongreso iki 1830 m.), 1830-1831 m. sukilimą (p.52-56), nurodant, kad Lietuvoje jis vyko kaip sukilimo tęsinys, pabrėžiant, kad Emilija Pliaterytė su savo būriu veikė Lietuvoje, iš kurios ir buvo kilusi (p. 54) bei Didžiąją emigraciją (p. 57-59). Tos pat korektiškumas išlaikytas ir aptariant 1863 – 1864 m. sukilimą: eigą, dalyvius, politines programas (p. 124 - 127) bei lenkiškų žemių situaciją po šio sukilimo (p. 128-132).

Kita vertus, toks pabrėžtinai korektiškumas, manau, kad atvedė į kraštutinumą, jog visiškai eliminavo buvusios LDK žemių paveldėtojus – Lietuvą, Baltarusiją ir Ukrainą.

Vilnius, 2016 m., gegužės 4 d.

Rimantas Miknys